

Ks. IRENEUSZ CELARY

PRAWDA O ZMARTWYCHWSTANIU W NAUCZANIU KATECHETYCZNYM

Pragnienie Boga jest wpisane w serce człowieka (por. KKK 27). Z natury swojej jest on istotą religijną, pochodzącą od Boga i do Boga zmierzającą w całej swej ziemskiej egzystencji. Historia też nie zna żadnego ludu, żadnego plemienia bez świątyń i religii¹. Bóg jawi się jako ostateczne szczęście człowieka i jest przedmiotem oraz kresem tej nadziei, którą nosi on w swoim sercu. Wiemy, że człowiek nigdy nie potrafiłby wiele powiedzieć o Bogu i swoim przeznaczeniu do wspólnoty z Nim, gdyby sam Stwórca mu tego nie objawił. Za pomocą rozumu naturalnego może on wprowadzić, patrząc na otaczający go świat i rządzące nim prawa, dojść do przekonania o istnieniu Boga, ale istnieje jednak inny porządek poznania, do którego człowiek nie może dojść o własnych siłach; jest to porządek Objawienia Bożego (por. KKK 50)². W miłości Bóg objawił samego siebie i ofiarował człowiekowi. W ten także sposób daje odpowiedź na pytania, które nurtują człowieka, gdy ten pyta się o sens i cel swojego życia³.

1 A. GORZĄD. *Wiara Ojców naszych*. Lublin 1999 s. 8.

2 *Tamże*. s. 9.

3 G. KUCZA. *Zmartwychwstanie Chrystusa jako rzeczywistość*

Jednym ze sposobów pogłębiania wiadomości o Bogu oraz o przeznaczeniu człowieka do chwały jest podawana w sposób systematyczny i całościowy katecheza (por. KKK 5). Najogólniej można powiedzieć, że katecheza to całość wysiłków podejmowanych w Kościele, by formować uczniów Chrystusa i pomagać im wierzyć, że Jezus Chrystus jest Synem Bożym, a także kształtować w nich właściwe postawy moralne, i w ten sposób budować Mistyczne Ciało Chrystusa⁴. Katecheza odgrywa ogromną rolę w wyjaśnianiu nauki chrześcijańskiej⁵ oraz pełni również wyjątkową rolę w przepowiadaniu Kościoła⁶. To właśnie od niej zależy bowiem wewnętrzny rozwój życia Bożego w człowieku i jego otwarcie się na Boga. Wśród podstawowych tematów z zakresu eschatologii poruszanych w przepowiadaniu katechetycznym znajduje się prawda wiary o powszechnym zmartwychwstaniu człowieka, będąca konsekwencją zmartwychwstania Jezusa Chrystusa⁷. Ta prawda, o szczególnym przeznaczeniu człowieka do wspólnoty z Bogiem, powinna być także przedmiotem nauczania katechetycznego. Jako chrześcijanie wierzymy bowiem w Boga, który jest Stwórcą ciała; wierzymy w Słowo, które stało się ciałem dla odkupienia ciała; wierzymy w ciała zmartwychwstanie, dopełnienie stworzenia i odkupienie ciała (KKK 1015).

1. Droga wiary.

Wielu ludzi uważających się w dzisiejszych czasach za osoby religijne popada w jawną sprzeczność, sprowadzając wiarę jedynie do chrztu, I Komunii św. i niektórych zwyczajów chrześcijańskich⁸. Wiara tymczasem jest aktem osobowym, wolną

zbawcza. Katowice 1999 s. 209.

4 *Wstęp*. W: *Katechizm Kościoła Katolickiego*. Poznań 1994 s. 12.

5 *Tamże*. s. 12.

6 Zob. R. CANTALAMESSA. *Das Oster-Geheimnis. Gedenken und*

odповідzią człowieka na inicjatywę Boga, który się mu objawia (por. KKK 166). Wobec wezwania do dialogu ze strony samego Stwórcy człowiek nie może pozostać obojętnym. Nie może również przyjąć postawy biernego wyczekiwania. Wprost przeciwnie, słowo Boga „ubrane” w łaskę domaga się od niego odpowiedzi, czyli wiary. W Jezusie Chrystusie religia przestaje być szukaniem Boga „jakby po omacku” (por. Dz 17, 27), a staje się odpowiedzią wiary, daną Bogu, który się objawia: jest to odpowiedź, poprzez którą człowiek mówi do Boga jako do swego Stwórcy i Ojca; odpowiedź ta możliwa jest dzięki temu jednemu Człowiekowi, który jest równocześnie Słowem współistotnym Ojcu, a w którym Bóg mówi do każdego człowieka i każdy człowiek jest zdolny dać odpowiedź Bogu⁹.

Papież Jan Paweł II stwierdza, że jeżeli z jednej strony w Chrystusie Bóg mówi ludzkości o sobie, to z drugiej strony w tymże Chrystusie cała ludzkość oraz całe stworzenie mówi o sobie do Boga – co więcej, oddaje siebie Bogu. Jezus jest więc odnowieniem wszystkiego, a jednocześnie spełnieniem wszystkiego w Bogu¹⁰.

Możemy wyróżnić wiarę jako akt i jako postawę. Wiara jako akt posiada charakter bardziej teoretyczny, poznawczy. Wiara zaś jako postawa życiowa człowieka ma charakter bardziej egzystencjalny i praktyczny, gdyż angażuje całego człowieka. Ponieważ wiara powinna zawsze mieć charakter dynamiczny, stąd też w normalnym procesie jej rozwoju, akt wiary powinien zmierzać zawsze do wiary jako postawy – przeżywanej, czynionej itd.¹¹ Rodzi się przeto postulat pogłębienia wiary. Trudno bowiem podejmować temat zmartwychwstania bez ugruntowania słuchaczy w wierze. Wydaje się też konieczne takie działanie katechizującego, które będzie umacniało wiarę oraz miłość i zaufanie do Boga.

2. Chrystocentryzm w katechezie.

Gegenwart. Köln 2000 s. 87-90.

⁹ J. GNILKA. *Zmartwychwstanie ciała w świetle współczesnej dyskusji egzegetycznej.* „W drodze” 2:1974 nr 4 s. 96.

¹⁰ 8 GORZĄD. *Wiara Ojców.* s. 24.

Zamierzenia Boże wobec ludzi zostały urzeczywistnione w osobie Jezusa Chrystusa¹². To On jest szczególną „przemową” Boga do człowieka. Nie jesteśmy w stanie w sposób właściwy mówić o wielkości Boga oraz o powołaniu człowieka, jeżeli pominiemy Chrystusa. Takie postawienie problemu wymaga przekonywania, że Objawienie Boże osiągnęło swą pełnię w fakcie wkroczenia w ludzką historię Syna Bożego, Jezusa Chrystusa. Wymaga to od katechezy przybliżenia oraz wyjaśnienia tajemnicy ziemskiego życia, śmierci i zmartwychwstania Chrystusa jako aktu, poprzez który zostało związane nowe i ostateczne przymierze Boga z ludźmi¹³.

Jezus Chrystus – Jedyiny Zbawiciel wczoraj, dziś i na wieki, powinien znajdować się w samym centrum wszelkiego przepowiadania chrześcijańskiego. On bowiem jest Alfą i Omega – jest celem ludzkich dziejów, punktem, do którego zwracają się pragnienia historii oraz cywilizacji, ośrodkiem rodzaju ludzkiego. Chrystus, którego Ojciec wskrzesił z martwych, wywyższył i posadził po swojej prawicy, ustanawiając Go Sędzią żywych i umarłych. Ożywieni i zjednoczeni w Jego Duchu, pielgrzymujemy ku wypełnieniu się historii ludzkiej, która odpowiada w pełni Bożemu planowi i miłości (por. KDK 45).

Chrystocentryzm w przekazywaniu prawd wiary wpływa z dogłębnej analizy Soboru Watykańskiego II. Wymiar chrystocentryczny w ewangelizacji i katechezie oznacza potwierdzenie centralnego charakteru Osoby Jezusa Chrystusa w nauce wiary, jako drogi w dojrzewaniu i kształtowaniu chrześcijańskiego życia w jego konkretnym i globalnym charakterze¹⁴. W przepowiadaniu katechetycznym posiada on podwójne znaczenie. W pierwszym znaczeniu wskazuje na to, że Jezus Chrystus jest jedynym, praw-

9 *Wstęp*. s. 10.

10 *Tamże*. s. 10.

11 J. STASIAK. R. ZAWIŁA. *ABC teolo-*

dziwym Nauczycielem, i stąd katecheza powinna nauczać wyłącznie doktryny i życia Jezusa. Po drugie – podstawowym celem katechezy jest doprowadzenie wierzącego do pełnego spotkania i zjednoczenia się z Chrystusem, bo tylko przez Niego możemy dostąpić uczestnictwa w życiu Boga w Trójcy Jedynej – tylko w Nim możemy dostąpić zmartwychwstania¹⁵. Zadaniem katechetów jest więc takie pokierowanie młodym, często zagubionym człowiekiem, aby on sam potrafił w każdej sytuacji swego życia wybierać Chrystusa.

Sobór Watykański II w *Konstytucji o Kościele w świecie współczesnym* podkreślił, że tajemnica człowieka i jego powołania do życia z Bogiem wyjaśnia się naprawdę dopiero w tajemnicy Słowa Wcielonego. Syn Boży przez Wcielenie zjednoczył się jakoś z każdym człowiekiem. Jeżeli więc pragniemy zrozumieć człowieka i do niego dotrzeć, nie możemy tego dokonać bez Chrystusa (por. KDK 22). W wydarzeniu Chrystusa, w zrozumieniu Jego tajemnicy oraz w dzieleniu Jego drogi objawia się prawdziwe imię Boga, sens oraz wartość zbawionego życia każdej ludzkiej osoby¹⁶.

Chrystus Odkupiciel¹⁷ jest jedynym Pośrednikiem pomiędzy Bogiem a ludźmi i nie ma żadnego innego imienia pod niebem, w którym moglibyśmy być zbawieni (por. Dz 4,12). To w Nim dostępujemy odkupienia (por. Ef 1, 7). Można by nawet powiedzieć, że w Chrystusie Bóg nie tylko mówi do człowieka, ale Bóg po prostu tego człowieka szuka. Jeśli Bóg wychodzi na poszukiwanie człowieka stworzonego na swój obraz i podobieństwo, to czyni to dlatego, ponieważ go miłuje odwiecznie w Słowie i pragnie go wynieść w Chrystusie do godności przybranego dziecka. Bóg wychodzi na poszukiwanie człowieka, który jest Jego szczególną własnością w sposób odmienny niż jakiegokolwiek inne stworzenie. Bóg szuka człowieka z potrzeby swego ojcowskiego serca.

gii dogmatycznej. Notatki z wykładów ks. prof. R. Rogowskiego. Wrocław 1993 s. 286.

12 GORZĄD. *Wiara Ojców*. s. 56.

3. Wymiar paschalny w przepowiadaniu katechetycznym.

Jezus nie tylko ukazał człowiekowi wzór do naśladowania, ale również udziela mocy do jego realizowania¹⁸. To On, jakby Boży zaczn, przenika coraz głębiej życie współczesnej ludzkości, szerząc dzieło zbawienia, dokonane w tajemnicy paschalnej (por. KKK 654). Swoim zbawczym panowaniem ogarnia również całą przeszłość rodzaju ludzkiego, poczynając od pierwszego Adama. Do Niego należy także przyszłość. Jeżeli chcemy zatem mówić o naszym zmartwychwstaniu, to nie możemy tego czynić w oderwaniu od Osoby Chrystusa. Podstawowym więc zadaniem katechezy jest wzbudzić w katechizowanych pragnienie osobis-tego przyjęcia Chrystusa zmartwychwstałego oraz głoszenie Jego prawdy i miłości w codziennym życiu. Jezus powinien być obecny w centrum życia każdego katechizowanego i to w przeróżny sposób. W centrum nauczania o przyszłym losie człowieka powinno stać dzieło Chrystusowego Krzyża i zmartwychwstania. Katechizowany, który w sposób świadomy i dobrowolny przyjmie Chrystusa za swego Pana i wraz z Nim podejmie się trudu niesienia krzyża na co dzień aż po śmierć, nie będzie obciążony różnymi poglądami na temat swojego zmartwychwstania po śmierci, ponieważ dla niego tym życiem jest „być” z Chrystusem. Katecheza musi więc zmierzać do odkrycia faktu, że „uczniowie Jezusa powinni się do Niego upodabniać aż do momentu, w którym staną się do Niego podobni. Dlatego też mamy udział w tajemnicach Jego życia, kształtowani według Jego wzoru, umarli i zmartwychwstali z Nim, aż do momentu kiedy wraz z Nim będziemy królować w chwale”¹⁹.

W wyniku tej przemiany, katechizowany staje się także nowym stworzeniem żyjącym według nowego Ducha, Chrystusowego

13 *Bóg w przedszkolu i szkole*. Red. A. MAREK. Kraków 2000 s. 32.

Ducha²⁰. Duch ten bowiem przenika osobę chrześcijanina do tego stopnia, że św. Paweł mógł się wyrazić: „z Chrystusem jestem ukrzyżowany; żyję więc już nie ja, żyje we mnie Chrystus” (Ga 2, 19-20). Każdy wierzący, nie tracąc własnej odrębności, wypełniony jednak zostaje Duchem Chrystusa, Jego życiem. A wszyscy, którzy przez wiarę i chrzest zanurzają się w Chrystusie i żyją Jego życiem, stanowią Jego Ciało.

4. Eucharystia w katechezie.

Wychowanie liturgiczne dokonuje się zarówno przez nauczanie, które wyjaśnia tajemnice wiary i sposoby jej celebrowania, jak także i przez sam udział w liturgii, która pozostanie zawsze uprzywilejowanym miejscem dla katechezy (por. KKK 1074). O konieczności podejmowania przez katechezę zadania zmierzającego do wychowania liturgicznego decyduje przede wszystkim treść wyznawanej wiary w rzeczywistą obecność Chrystusa w Kościele. Wierzymy również, że obecność ta w szczególności sposób jest widoczna i doświadczana w czynnościach liturgicznych, a zwłaszcza w Eucharystii²¹. Według Soboru Watykańskiego II to Eucharystia wciela człowieka w Chrystusa i upodabnia go do Niego (por. DM 36). Natomiast w Ewangelii według św. Jana sam Jezus Chrystus wskazał nam właściwą drogę przygotowania się na zmartwychwstanie, mówiąc: „Zaprawdę, zaprawdę powiadam wam: kto we Mnie wierzy, ma życie wieczne, a ja go wskreszę w dniu ostatecznym” (J 6, 54). Stąd więc przyjmowanie Najświętszej Eucharystii stanowi dla człowieka podstawę przygotowania się na przyjęcie życia wiecznego, które dotyczy nie tylko sfery ducha, ale również jego ciała. Z całą więc pewnością nie możemy w nauczaniu katechetycznym pominąć znaczenia Eucharystii w naszym zmartwychwstaniu²². Katechizowani powinni być świadomi tego, że Eucharystia prowadzi do tajemnicy zmar-

14 Zob. *Jezus Chrystus, jedyny Zbawiciel świata, dziś i na wieki. Oficjalny dokument Papieskiego Komitetu Ob-*

twychwstania, a z drugiej strony sprawia, że wszechogarniające życie Chrystusa zmartwychwstałego obejmuje człowieka w jego duchowo-cielesnej strukturze, a to oznacza, że już tu na ziemi należymy do wspólnoty ludzi zmartwychwstałych. Eucharystia przygotowuje nas na zmartwychwstanie i jednocześnie kształtuje w nas człowieka zmartwychwstałego.

5. Element biblijny katechezy.

Jeśli katecheza ma kształtować chrześcijan, na wzór Chrystusa zmartwychwstałego, to musi ona obwieszczać Dobrą Nowinę na wzór przepowiadania w czasach apostoelskich. Katecheza nie może więc przekazywać uczniom tzw. „teologię szkolną”, ale powinna im oznajmić radośnie to, co Bóg uczynił dla człowieka, a co zawarte jest w orędziu biblijnym²³. Niewątpliwie bardzo ważnym zadaniem jest także gruntowne oparcie całej katechezy na Piśmie św. Z całą pewnością można stwierdzić, że korzystanie z tekstu Pisma św. i jego właściwe zrozumienie pozwoli ukształtować właściwą postawę wiary, a tym samym doprowadzić do spotkania z Bogiem. Tym bardziej zaś poruszając tematykę zmartwychwstania rzeczą konieczną jest sięganie do źródeł biblijnych.

Według wskazań Soboru Watykańskiego II całe nauczanie Kościoła powinno żywić się i kierować Pismem św. Jest ono bowiem podporą i siłą żywotną dla Kościoła, a dla wierzących utwierdzeniem wiary (por. KO 21). Nauczanie katechetyczne powinno zatem mieć swe źródło w Biblii. Jedynie życiodajna moc płynąca z Biblii zdolna jest sprowadzić wiarę na płaszczyznę życia²⁴.

chodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000. Katowice 1996 s. 116-118.

15 *Tamże*. s. 41.

Z drugiej zaś strony właściwa katechetyczna interpretacja Pisma św. jest możliwa tylko wówczas, gdy jest ona w ścisłej łączności z całokształtem nauki i aktualnego życia Kościoła²⁵. Stąd w interpretacji prawdy o powszechnym zmartwychwstaniu nie można pominąć współczesnej nauki Kościoła na ten temat.

6. Postawa katechety.

Skuteczność katechezy zależna jest również od tego, czy potrafi ona swoją treścią nawiązać do problemów życia. Trzeba więc stworzyć odpowiednie podstawy dialogu pomiędzy prawdą biblijną a samym życiem. Dialog pomiędzy katechetą a grupą katechetyczną ma w zasadzie prowadzić do nawiązania dialogu z Bogiem. Rola katechety jako partnera i kierującego dialogiem jest szczególnie odpowiedzialna i wymaga ogromnego wysiłku przy opracowaniu tematu o naszym zmartwychwstaniu. Powinien on tak posługiwać się Pismem św., aby treści tej prawdy przybliżyć do życia jemu współczesnych. Wychodząc z problemów codzienności, prawdę o zmartwychwstaniu przekaze on tak, aby ułatwić jej zrozumienie we współczesnej rzeczywistości²⁶. Ponadto zwróci on także uwagę na fakt, że niemożliwym wydaje się właściwe przeprowadzenie katechezy, jeżeli część teoretyczna, która jest próbą rozwiązania danego problemu według Pisma św. i nauki Kościoła, nie zostanie dopełniona częścią praktyczną, a więc próbą odpowiedzi na pytanie: czego ode mnie oczekuje zmartwychwstały Pan?

Jan Paweł II w Adhortacji *Catechesi tradendae* nazywa współczesnego katechetę animatorem wspólnoty, świadkiem rozbudzającym wiarę poszczególnych członków wspólnoty i kierownikiem prowadzącym ku większej wspólnotcie Kościoła (por. CT 64),

16 *Tamże*. s. 41.

17 JAN PAWEŁ II. *Wierzę w Jezusa Chrystusa Odkupiciela*. Watykan 1989 s. 473.

w której poprzez czynną miłość mogą realizować swoją naturalną skłonność do działania, wypełniając w ten sposób swoje chrześcijańskie powołanie. Osobowość katechety ma być więc w tym przypadku pomocą dla katechizowanych²⁷ w znalezieniu przez nich właściwych relacji z Chrystusem zmartwychwstałym.

7. Postawa katechizowanego.

Dojrzałość osobowa i religijna jest wielkim i niezwykłym darem Boga i ludzi oraz owocem podjętego osobiście przez człowieka trudu i wysiłku²⁸. Czas dorastania jest okresem stawiania wielu pytań o znaczeniu egzystencjalnym. Młody człowiek pragnie wiedzieć, dlaczego Bóg, dlaczego świat, i dlaczego ja. W poszukiwaniach odpowiedzi na dręczące go pytania przeżywa on bardzo często poczucie osamotnienia i porażki²⁹. Poczucie to dotyka także jego pytań, dotyczących egzystencji po śmierci. W takim momencie powinien on w Chrystusie złożyć całkowicie nadzieję swego zmartwychwstania. Dlatego sądzimy, że podstawową sprawą jest: po pierwsze, spowodować, aby Chrystus zmartwychwstały stał w centrum życia młodego człowieka; po drugie zaś, aby on sam przyłgnąwszy do Chrystusa mógł za św. Pawłem powiedzieć: (...) „dla mnie bowiem żyć – to Chrystus, a umrzeć – to zysk” (Flp 1, 21). Podstawowym celem katechizujących jest więc takie ukazanie prawdy wiary o zmartwychwstaniu, aby katechizowany mógł w swej świadomej wierze uznać, że tylko Chrystus jest źródłem i przyczyną naszego zmartwychwstania oraz że Bóg, będąc Bogiem żywych i umarłych, wcale nie pragnie naszego unicestwienia, ale chce nas w pełni uszczęśliwić przez cielesne zmartwychwstanie. Jednakże to sam katechizowany po-

18 GORZĄD. *Wiara Ojców*. s. 60.

19 *Katechizm Kościoła Katolickiego w pytaniach i odpowiedziach*. Tłum. H. WITCZYK. Kielce 1994 s. 22-23.

20 S. MĘDAŁA. *Kościół jako Ciało Chrystusa*. W: *Chrystus i Kościół. Wybrane teksty Nowego Testamentu*. Red. F. GRYGLEWICZ.

winien dojść do przekonania, iż Bóg nie pragnie niczego uczynić bez naszego udziału. Obdarzył bowiem każdego człowieka wolnością. W swej wolności możemy na swoje nieszczęście odrzucić ofiarowany nam dar zmartwychwstania, będący jakby końcowym etapem rzeczywistości zbawczej, zainicjowanej przez samego Boga. Choć wszyscy jesteśmy powołani do życia wiecznego, to jednak o tym, czy się znajdziemy wśród zmartwychwstałych do życia, decydujemy sami, w zależności od wypełniania przykazań, a zwłaszcza realizacji w życiu codziennym przykazania miłości³⁰.

Zakończenie.

Katecheza jest tą formą nauczania Kościoła, która w sposób przystępny i pełny, ma przedstawiać podstawową naukę wiary. Wśród podstawowych prawd z zakresu eschatologii znajduje się także nauka o zmartwychwstaniu człowieka, będącego konsekwencją zmartwychwstania Jezusa Chrystusa. Przed swoim wniebowstąpieniem zmartwychwstały Pan polecił swoim uczniom: „Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu” (Mk 16, 15). Cała więc duszpasterska misja Kościoła stanowi próbę wprowadzenia w życie tego nakazu Zmartwychwstałego. Kościół w ten sposób spełnia posługę słowa, która jest częścią procesu ewangelizacji³¹. Katecheza, jako jedna z form posługi słowa³², jest w istocie swego głosem Chrystusa, który umarł i zmartwychwstał dla naszego zbawienia. Tajemnica ta powinna przeniknąć i inspirować całą treść katechetycznego przekazu, by ten nie stał się tylko metodologiczną zasadą, ale raczej stanowił wezwanie do zwiastowania Osoby Jezusa Chrystusa, Jego słów i zbawczego dzieła.

DIE AUFERSTEHUNG IM KATECHETISCHEN UNTERRICHT

Z u s a m m e n f a s s u n g

Die Katechese ist eine Form der Kirchenlehre, die voll und ganz die Grundlehre des Glaubens darstellt. Im Kern der Eschatologie befindet sich auch die Lehre von der Auferstehung des Menschen als Folge der Auferstehung Jesu Christi. Nach seiner Auferstehung und noch vor der Himmelfahrt bat Jesus seine Apostel: „Geht hin in alle Welt und verkündet das Evangelium aller Kreatur“ (Mk 16,15). Die gesamte seelsorgerische Tätigkeit der Kirche versucht dieses Gebot Jesu in die Tat umzusetzen. Auf diese Art und Weise verkündet die Kirche das Wort Gottes, wobei diese Verkündigung ein Teil der Evangelisierung ausmacht. Im Rahmen dieses Prozesses ist die Katechese wirklich Verkündigung von Christus, der für uns gestorben und auferstanden ist. Dieses Geheimnis des Glaubens soll den Inhalt des katechetischen Unterrichts anregen und durchdringen. Außerdem soll es zur Verkündigung Jesu Christi, seinen Worten und heilbringenden Taten auffordern.

Thum. Ks. Janusz Misiewicz

21 *Bóg w przedszkolu i szkole*. s. 36.

22 W. HRYNIEWICZ. *Bóg naszej nadziei*. Opole 1989 s. 210-211.